

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megljen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.		FŐSZERKESZTŐK:		SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:	
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		Dr Gyarmathy Dezső, földbírtokos.	Dr Hinkelér Fels Ernő, orsz. képviselő.	Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.	
Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Készletek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.		Dr Kállay Tamás, orsz. képviselő.	Dr Pál Ernő, ügyvéd.	Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.	
Telefon	Egy példány 10 fillér.	SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.		M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.	

Quousque tandem abutere...

Hetek óta várunk türelemmel. Várjuk, hogy a főispán ur végre megembereli magát és összehívja a törvényhatósági bizottságot, hogy határozzon az országos érdekű, rendkívüli fontosságú kérdésben, az alkotmány megvédésében. De még eddig hiába vártunk.

Nem sokra becsültük általában a főispáni kar hazafias érzéseit s nem fűztünk vérmes reményeket a mi főispánunk hazafiságához sem, bár megtehettük volna, mert Hollaky ur a „jog, törvény, igazság“ frázisának uralma alatt foglalta el főispáni széket. De nagyon jól tudtuk mindenha, hogy a főispánság nem egyéb, mint bécsi kirendeltség a magyar nemzet ellen. Kész a nemzeti érdekek ellen Bécsnek szolgálatot tenni s nehezen, ugyszólván alig képes csak egy lépésre is, a mely legalább a hazafiság látszatát hordaná magán.

Az utóbbi idők eseményei az egész nemzetet egy táborba szólitották, az osztrák zsoldosok által megtámadott alkotmány védelmére. És az egységes erővel megnyilatkozó nemzeti akarattal a főispánok legnagyobb része nem mert szembe szállani, hanem szabad folyást engedtek a törvényhatóságokban felbuzdult nemzeti lelkesedésnek. Egymás után szólaltak föl a vármegyék s hozták meg határozataikat az adó és ujonc megtagadására vonatkozólag. Csak Udvarhelyvármegye nem nyilatkozott még. Csak Udvarhely vármegye főispánja mert szembe helyezkedni a nemzeti akarattal, mintha bizony a régóta szünetelő vulkán hatalmas kitörését egy ember tenyere elfojthatná.

Mit akar ezzel a halogatással? Azt hiszi talán, hogy a megyei tisztviselők minapi se hideg, se meleg határozata minket kielégít? Vagy azt hiszi, hogy ezt a kérdést lehet hallgatással megoldni?

Akarmelyiket hiszi, téved a főispán ur. Mert mi nagyon jól tudjuk, hogy a tisztviselők elhatározása nem egy a törvényhatóság határozatával. Tudjuk azt is, hogy a tisztviselők hazafias buzgalma csak akkor lesz eredményes, ha őket a törvényhatóság tekintélye támogatja. Magának a törvényhatóságnak kell

megtiltania az adószedést és az ujonccallításnál való közreműködést, mert erre csak a törvényhatóságnak van joga és nem a tisztviselőknek. Arra pedig lesz gondunk, hogy ezt a kérdést felszínen tartsuk és ha kell, a legkiméletlenebb fegyverekkel is kényszerítsük a főispán urat, hogy engedjen a közkivátnak és vagy tűzze ki azt a közgyűlést és teljesítse annak meghagyását, vagy hagyja itt ezt a vármegyét, a mely már megelégtelte az ő „áldásos“ működését.

Vagy talán arra számít, hogy ha a vezetése alatt álló törvényhatóság sehogy sem nyilatkozik, akkor egy jövődö kormány még azt is feltételezheti a főispán urról, hogy nem volt ellensége a nemzeti ügynek és ő az ötödik kormánynak is bizalmasa maradhat? Erre ne számítson. Az a kormány, a mely ez után fog következni, bizonynyal be fogja látni, hogy a ki a mai viszonyok között kétszínűsködik, az ép oly ellensége a nemzet ügyének, mint az, a ki nyíltan ellene tör. És a jövődö kormány, a mely minden valószínűség szerint törvényes lesz, nem politikai hüllőkből fogja embereit kiválogatni.

A nemzet is megismeri a maga barátait és ellenségeit.

Még várunk, de türelmünk fogytán van.

Dr Pál Ernő.

A politikai helyzetről.

Az „intő szózat“.

A kormány gondol merészet és nagyot, „intő szózatot“ küldött a törvényhatóságokhoz, melyben arra akarja őket rábeszélteni, hogy szolgáltassák be az önkéntesen befizetett adókat és ne akadályozzák az önként belépni szándékozó hadkötelesek besorozását. A kormányt törvényesnek és alkotmányosnak mondja. Legfőképp neheztel a koalíciós ellenzékre, hogy nem alakít kormányt és őket sem engedi kormányozni.

A nemzet pedig komoly méltósággal hallgatja meg e körrendelet vakmerő nyilatkozatait, melyek arculütései alkotmányunk alapelveinek. A francia nemzet ez előtt épen 115 évvel hasonló viszonyok között, uralkodót, kormányt és azok támogatóit elseperte nemcsak a cselekvés színteréről, de az élet színpadáról is. 1848 február havában hasonlólag

jártak el. Öseink 1848-ban fegyverrel és vérrel jelölték az alkotmányosságra vezető utat. De korunk már a történelemből megtanulta, hogy vér nélkül, erkölcsi alapon kell eldölni az alkotmányjogi kérdéseket, mert az eszmék ereje és igazsága hatalmasabb minden vasnál és igazságnál.

A vezérbizottság.

A kormánynak nincs többsége a parlamentben, nem is törekszik szerezni, a közbizalmat nem bírja, a törvényeket figyelemre sem méltatja, minden kis részében alkotmányellenes, tehát mint törvénytelen kormánynak semmi intézkedése nem lesz végrehajtva, de hogy ezáltal az országba fejtelenség be ne következék, a vezérbizottság tervezetet fog kidolgozni, melyben részletesen meg fogja szabni a törvényhatóságok magatartását és valószínűleg utasítást fog kidolgozni, hogy milyen álláspontot foglaljanak el. Módot fog találni a tisztviselők fizetésének mikénti fedezetére és módot keres arra, hogy a nemzet a külfölddel szemben kölcsönének alapján vállalt kötelezettségeinek is pontosan megfeleljen. Ezáltal megmutatjuk, hogy Magyarország nem azért nem fizet adót, mert egyszerűen nem akar adót fizetni, hanem csupán az alkotmányellenes kormánytól tagadja meg az adó fizetést.

Mi pedig hazafias cselekedetet védünk, ha a törvénytelen kormánytól minden téren a támogatást megtagadjuk és csak egyet tartunk felettünk állónak: a koalíciós vezérbizottságot, mert csak egyesült erővel tudjuk megtörni a kamarillát és annak végrehajtóját a kormányt.

Tisza István és az ő gárdája.

Tisza meg elkecsereedésében egyre gyártja a kormányt és működését támogató kijelentéseit. Fejérváry el len annak idején bizalmatlanságot szavazott pártjával és meg is dédelgeti. Tagadja a vele való közösséget és minden intézkedését üdvösnek látja. Kétszínű játék biz' ez. Kinek nem borja nem nyálja. Miért nem dobják félre az álarcot. Most csak kétféle ember lehet: olyan a ki az ellenzék követeléseinek teljesítésétől várja a békét, avagy olyan a ki Fejérváry elszántságától. Töltsünk tiszta bort a pohárba! Követeljünk valódi alkotmányt, vagy csatlakozzunk a nyílt abszolutizmushoz, de lesbe ne álljunk.

Ami megyénkben különösen kettőtől várjuk el, hogy határozott állást

foglalnak: Daniel Gábor országos képviselőtől és Hollaki Arthur főispántól.

Tehát Daniel és Hollaki.

Senkinek privát dolga nem érdekel, akár tótágast állhat, ha magánzó, de ha a közéletben vezető szerepre vállalkozott és azt nézetem szerint helytelenül tölti be, piacrá állitom.

Danielről nincs miért sokat írjak, elvégezte az országos közvélemény, de végzett véle Oláhfalú választóközönsége is, mikor politikai ténykedéséért korábban bizalmatlanságát fejezte ki, e hó 17-én pedig egyenesen arra kéri, megbízó levelét adja vissza, mondjon le. Mit tesz Daniel? Hallgat. Én pedig megdöbbenve nézem, hogy a hatalom milyen pusztítást tud tenni férfiak lelkiismeretében, mily rombolást önértékben.

A megye néhány vezető férfija Hollaky főispántól a törvényhatósági bizottság összehívását kérte, hogy a nemzeti ellenálláshoz való csatlakozásunknak külsőleg is kifejezést adjunk. Rég várjuk e közgyűlés összehívását, de főispánunk nem azért a kormány bizalmasa, jobban mondva a Tisza embere, hogy szint valjon, avagy a kormányt kellemetlenségnek tegye ki. Pedig jól tudhatja, hogy a nemzet haladását, mely zugó viharként tör előre, fellehet tartóztatni ideig-óráig, de irányt nem változtat, céljához ér. Tudhatja, hogy a gyorsvonat óránként 60—80 kilométert halad, a számár pedig az ő terhével ekkora utat 3—4 nap alatt tesz meg és mégis az a terével megrakott számár, ha a vonat elé áll, azt előhaladásában feltartóztatja, de csak ideig-óráig...

Csak tessék egész bátran összehívni a közgyűlést, hogy mi is csatlakozhassunk a nemzet harcosai közé, ne féljen nem esik senkibe kár. Ha pedig nézete szerint a haza veszélyben van és a veszélyt az ellenzék idézte elő, Fejérváryba pedig bizakodik, szabadítót lát, csatlakozzék egész nyíltan hozzá, legyen bátor, lesbe ne álljon. De ha sem egyiket, sem másikat nem fogadja el, ajánlom menjen oda honnan jött... menjen Hunyadmegyébe.

Udvarhelymegye az alkotmány védelmében.

Annak a nemes harcnak, melyet a vármegyék fejtenek ki az alkotmányunk megtámadott bástyáinak védelmére, Udvarhelymegyében előharcosai Dr Gyarmathy Dezső bir-

tokos, Dr. *Hinléder* Fels Ernő, oklándi képviselő, Dr. *Pál* Ernő ügyvéd. Az egész vármegye minden számottevő községében vagy felhívásukra, vagy személyes akciójuk folytán függetlenségi pártkörök szerveztettek, melyek a vármegyei anyaegyesület tagjaiként kezdenek működni.

E hó 15-én a fenn említettek Székelykeresztúron fordultak meg s ez alkalmat megragadták arra, hogy ott fölámasszák a régi feloszlott pártkört s új, szilárd alapokra fektessék. Maksai vendéglőjében felhívásukra lelkes, nagy gyűlést tartottak, melyen Dr. Gyarmathy megnyitójában röviden vázolta a politikai helyzetet, szervezkedésre hívta fel a je'envoltakat, kik Hinléder és Pál Ernő beszédei hatása alatt a szervezkedést ki is mondták s elnöknek Pap Mózes gimnáziumi tanárt meg is választották. A pártkör egyszersmint a központi, megyei pártkör alkotó részül fogja magát tekinteni s a keresztúri kerületben a megyei függetlenségi 48-as politika képviselője leend.

Pap Mózes megköszönte beszédében a szervezésre felhívást s teljes munkásságáról biztosította a megjelenteket, kiket az országos párt törekvéseikben hivatalos megbízásával támogat.

Másnap nevezettek az előre összehívott oláhfalvi választókkal tartottak hasonló célból népgyűlést. Melőlők csatlakoztak itt Dr. Hinléder Fels Ákos ügyvédjelölt és Székely Ödön tanár.

Az iskola udvarán a mintegy 200 választón kívül 500 ember gyűlt össze.

A helybeli pártkör elnöke *Péter* Károly tanító jelezte az oláhfalviaknak vendégeik odajövelele okát. Itt már öt rövid beszédben érintettek az érkezettek, hogy veszélyben az alkotmány, a népek is tenni kell. A beszédeknek meg is lett a hatásuk Nem fegyverre, a függetlenségi

törekvések mellett való kitartásra fölhevített székelyek egyhangulag mondták ki, hogy képviselőjüket *Daniel* Gábort, a lex-Daniel szörny-születettét *mandátuma letevésére* hívják föl, a megyei pártkör tagjának tekintik körüket s nem fognak hallgatni politikai vigécekre, kik már keresik a mandátumot náluk, hanem a csorbát, Daniel megválasztását kiköszörülük s a vezérő-bizottság elnökének, Kossuthnak ajánlatára fognak ezután képviselőt választani.

Mindkét helyen a megjelentek személyében, karakterében való teljes bizalom s a függetlenségi törekvések lángoló tüze volt észlelhető a székelyek lelkesedéstől fénylő szemében.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Majláth püspök a válságban.

Az ország válságos politikai helyzete — úgy látszik — nemcsak a politikával foglalkozókat készteti aggodalomra, de az egyház is elkezdettnek látja immár az időt hogy a fenyegető veszélyek elhárítása érdekében akcióba lépjen. Majláth püspök Csiksomlyóról keltezve, főpásztori körlevelet bocsájtott ki, amelyben a törvényen kívüli állapot megszünéseért a vasárnap d. e. istentisztelet végén 3 Miatyankot és Üdvözlégyet — b. e. Esterházy Pál nádornak ismeretes befejező imádságával, azután pedig a népek a régi «Boldog Asszony Anyánk Régi nagy Pátrónánk!» kezdetű éneket rendeli el a papságnak, mindaddig, míg a válság megszűnik.

— **Tudósok vármegyénkben** Eötvös Lőránd báró, az Akadémia elnöke, volt oktatásügyi miniszter és jelenleg egyetemi tanár, valamint Dr. *Pekár* Dezső és *Fekete* Jenő, a folyó év nyarán és őszén vármegyénk területén magnektikai és geofizikai felvételeket fognak végezni.

— **Bajna Ferenc** farkaslaki plebános huszonöt éves papságának egyfordulója alkalmából tiszteletbeli szentszéki tanácsosnak neveztetett ki. A kitüntetett plebános a kerületi papság szombatán üdvözölte. Erről lapunk más helyén részletes tudósítást közlünk.

— **Kivezetett közjegyző.** Maros-Tordamegye közgyűlésén Dees Zoltán és Gaál Sándor országgyűlési képviselők indítványára kimondták a passzív rezisztenciát. A határozat eltiltja a tisztviselőket az önként befizetett adók becsállításától és az önként belépni kívánó hadkötelesek előállításánál való közreműködéstől. Jéney József közjegyző a köztisztviselők nevében a határozat felett aggodalmanak adott kifejezést. A Mikó Árpád nyugalmazott főispán replikáján fellekesült és felingerült bizottsági tagok heves jelenetek után Jenyt kivezeték a közgyűlési teremből.

— **Egyetemi táncestély.** A csikvármegyei egyetemi ifjuság augusztus 5-én Csikszeredában, a vármegyei Vigadó összes termeiben, felelő részben a csikmadéfalvi emlékoszlop fentartási alap és másfele részben a „Budapesti Székely Diak Otthon” alap javára Mikó Bilit. Becze Antal, Dr. Bocskor Béla. Elthes Zsigmond, Dr. Fejér Antal, Fejér Sándor, Dr. Fodor Antal, Dr. Györgypál Domokos, Dr. Gulya László, Pap Domokos, Pál Gábor, Sümei Vilmos. Török Ferenc védnöksége mellett egyetemi táncestélyt rendez. Személyjegye 2 K. Kezdeté fél kilenckor este.

— **Tanítói kinevezés.** A püspök Andrási Gyula vágásdobói róm. kath. okl. tanítót lengyelfalvi kántortanítónak, Barabás Eleonora és Keresztes Mária okl. tanítónőket gyergyóditrói tanítónőknek nevezte ki.

— **Makacsodó zöldsászok.** Erked szász községben e hó 18-ikára volt kitűzve a községi jegyző választása, melynek keresztül vitelére megjelent Biró Dénes székelykeresztúri szolgabíró. Tizenhat pályázó volt s ezek közül bármint jelölt ki választásra az elnök. Azonban a képviselőtestület a jelöléssel nem volt megegyezve s e miatt a választási helyiségből egytömegben kivonult és így a jegyzőválasztást lehetetlenné tette. Zöldsász «testvereink» — bir szerint — azért haraguznak, hogy nem tiszta teliver zöldsászokat jelölt a szolgabíró.

— **Baczó Mózesné** szül. Bencze Mária, életének 72-ik, boldog házassága 51-ik évében folyó hó 16-án d. u. 4 órakor csendesen elhunyt. Hűt tetemét folyó hó 18-án helyezték örök nyugalomra nagy részvét

mellett Bagy községben. Halálát férjén kívül Baczó Dénesné Bencze Juliánna, mint testvere, Barabás Dénesné Baczó Róza, özv. Bencze Balásné Baczó Mária, Györfi Istvánné Baczó Berta, Szász Ferenczné Baczó Kata, ifj. Baczó Mózes és neje, Baczó Gábor és neje, mint gyermekei; Barabás Emma férj. Demeter Dénesné, Etel, férj. Bakcsi János és még tizennégy unokája gyászolja.

— **Homoródoklándra** állandó cigányzenekar költözött, akik az intelligencia támogatását jó zenéjükkel kiérdemelve, állandóan le is telepedtek. A cigányzenekar Ficzai Bérdi primás vezetése alatt működik.

— **Siremlék felavatás.** Udvarhely-vármegye községi és körjegyzői egyesülete folyó hó 15-én Rugonfalván kegyeletos ünnepség keretében leplezte le Szabó Sándor rugonfalvi elhalt körjegyzőnek kartársai áldozatkészségből felállított diszes siremlékét. A helyszínen Kulcsár tanító egyházi éneket adott elő, Kovács István ref. pászhoz szóló imát és Gálffy István jegyző-egyleti elnök, aki az emléktáblát feladhatlan szorgalommal eszközölte, emlékbeszédet mondott. Hatásos szavakkal köszönte meg kartársainak az adakozást s a közönség oltalmába és védelmébe ajánlotta az emlékoszlopot. Az egyesületet az udvarhelyi és székelykeresztúri járásokból öt-öt jegyző képviselte.

— **A posta-igazgatóság figyelmébe.** Falusi postaközlékedésünk elszomorító s legkevesebbé sem alkalmas arra, hogy a különben általános elismert magyar posta nimbuszát növelje. Ezen segíteni kellene és a szakferfiak ügybuzgóságával lehetne is változtatni eme türehtetlen állapoton. Mit érünk mi a fővárosi gyors és pontos postaközlékedéssel, ha falusi posta-járatunk legnagyobb része most is a régi «jó világ»-beli állapotban evickel? Ha a magyar posta felsőbb intézői megpróbálnák, hogy mit jelent három-negy kilométer távolságban lakni egyik-másik postai gőcponttól s mégis 3—4 nap múlva kapnák meg várva-várt leveleiket, lapjukat, avagy pláne postán kézbesített távirat érkeznek címükre édes szülőjük haláláról akkor, mi-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

Rabmadár.

— Kis madaram, édes foglyom,
A kalitkád zárva folyton,
De ne búslj, mert szeretünk,
Ezer jóval becztetünk...

— Jól gondoztok nem tagadom,
Főleseng érte háladalom...
De a jólét, a rabsággal:
Nem ér föl a szabadsággal!

Fülei Sz. Lajos.

Bajna Ferus.

— Levél a Szerkesztőhöz. —

Tekintetes Szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy becses lapja hasábjain szóvá tegyem azon legigazabb testvéri szívből fakadt családi ünnepélyt, melynek folyó hó 15-én Farkaslakán tanui és részesei valánk, s melyen a valódi érdem méltó elismerést, a fáradhatatlan munkásság jutalmát, a becsület és példás lelkipásztori buzgalom koronát nyertek. Ugyanis e napon töltötte Bajna Ferenc farkaslaki plebános felszenteltetésének 25-dik évét, mely alkalommal őt igazán szerető ker. paptársai kedves ünnepléssel lepték meg.

Nevezetes napon már a kora délelőtti órákban megjelentek a farkaslaki plebánián csaknem az összes udvarhelyi esp. ker. papok,

élükön az apát-főesperessel. Ferus barátunk kétkedő mosollyal kérde: hogy minémű kirándulás légyen ez épen szombat napon? De csakhamar világossá lett jövetelünk célja; körbe fogtuk őt, s az apát szólni kezdett hozzá, szólott szívének egész melegével, szeretetével, könybelábadt szemekkel. Elmondotta összejövete-
lünk célját, mely semmi más, mint hogy Bajna Ferencet huszonöt éves becsületes papi munkásságának delelőjén testvéri szeretettel üdvözöljük; nem osztván azoknak helytelen véleményét, kik a huszonöt éves lankadatlan munkásságot érdemtelennek mondják a jubilációra. — Atyai szívének örvendező megnyilatkozásával konstatálta azt, hogy mily jól esik neki az egykori tanárnak a tanítványt, a főnöknek a soha meg nem szünő tizenkilencévi igazi papi buzgalmat most megünnepelni, majd a maga és ker. paptársai nevében a mai nap emlékéül, a valódi papi életnek igazi symbolumát egy 220 korona értékű ezüst kelyhet nyújt át az ünneplőnek; kérve őt, hogy midőn azt a legszentebb áldozatnál használni fogja, mirőlunk se feledkezzék meg. S midőn végül kijelenté, hogy az ünneplőt egyházmegyénknek apostoli szellemű fő-

pásztora szentszéki tanácsosnak nevezte ki, önkéntelenül hatalmas éljen tört ki a jelenlévők ajkán, mely őszinte megnyilatkozást hallva az apát, azt kétfelé választá; felét a valódi érdemet ezer gondjai közegette sem felejtő főpásztor számára, felét meg az ünneplő részére foglalta le.

Zokogó szavakkal köszönte meg az ünneplőt ezen általa sohasem remélt meglepetést; hiszen igaz magányos óráiban gondolt ezen napra és úgy tervezte volt, hogy a huszonötévi sokszoros isteni kegyelemért az Ur oltáránál egymagára fog majd halát rebegni, hanem ha a paptestvérek másképen akarták, még feledhetetlenebbé tették e napot, azt ő ép oly hálás szívvvel fogadja. A gyermeki hála tiszta hangján rebeg köszönetet első sorban az apát-főesperesnek, a kedves emlékü tanárnak, s főként a ker. főnöknek tizenkilencévi atyai bölcs vezetéséért, kinek a lelkipásztorkodás terén Isten után a legtöbbet köszönhet; majd a paptársaknak mond halát érzékeny szavakkal. Még egy szívből jövő éljen, egy-egy testvéri csók s vonultunk a diszes templomba, hol „Te Deum” után csendes misében adott halát a jó Istennek.

Mise után a mítsem sejtő hívek közül néhány egyháztanácsos jelent meg az ünneplő előtt az ő üdvözlésére. A délutáni órákban meg Csiksomlyóról a főpásztor társaságában jövő Embery Árpád és Demeter Lőrinc dr. főszolgabíró jöttek részt venni a mi örömlünkben, kik közül az utóbbi jelen megjelenésével is beigazolta, hogy a politikában lehetünk ugyan ellenfelek, de ellenségek soha.

Ha még megjegyzem azt, hogy a szeretet agapé mellett az apát, ép ez órában kerületünkön átutazó kegyes főpásztort, az ünneplő pedig az apát urat a ker. papsággal egyetemben köszöntötte ékes szavakkal, Sebestyén Mózes esperes meg a ker. papság nevében az ünneplő házi gazdára emelt poharat, kit azért szeret mindenki, mert életében soha senkit meg nem sértett; majd Hadnagy a farkaslaki szülött a hitközség nevében, Daróczy és Embery a tanárok nevében köszöntötték őt: akkor e kedves napról be is számoltam.

Igazibb örömet, teljesebb szeretetet, mint a Bajna Ferus ünnepélyénél, kitüntetésénél tapasztaltam, nem igen képzelek. Meg is érdemli ő! Hiszen a farkaslaki suta torony-

dön azt már eltemették, bizonyára nem tűnnek azt az ázsiai állapotot, mely falusi postarendszerünk él sajnosan tapasztalható Inditson akciót a postaigazgatóság! Szerezzen be adatokat hivatalból, hogy milyen a kerületéhez tartozó egyes községek postaközlékedése. Majd tegyen javaslatot, nyújtson szakvéleményt, közölje az egyes előbb haladt államok postai rendszerét s főképp hason oda, hogy minden egyes körjegyzői székhelyen a kör községeknek — a jelenleg is meghozott áldozatok mellett — egy-egy lóháton járó, talán fa'uzó levélhordó — naponta egyszer kézbesítse a levélpostai küldeményeket. A mennyire fejlett postai intézményünk a fővárosban, épen oly fejletlen és a kezdet kezdetén sem áll fahelyen. Ezeket akartuk a postaigazgatóság szíves figyelmébe ajánlani s kérjük a bajok eloszlátása érdekében sürgős intézkedését.

— **Egy tehén és 4 borju** Bihar-püspöki nagyközségben egyik szegény gazdálkodó ember erdélyi magyar fajta tehene 4 egészséges borjut ellett. — Ezek közül három üsző és egy bika. Mindenik borju kellően fejlett s már egy hónaposok. Naponta háromszor teknőbe töltött tejjel táplálják a borjútats az anyatehenet meg igára használja a boldog tulajdonos. Egyik élelmes honpolgár 400 koronát ígért a ritka szaporaságu állatért.

LEGUJABB.

A vezérőlbizottság manifestuma.

A szövetkezett baloldal vezérőlbizottsága kedden délután négy órakor értekezletet tartott Kossuth Ferenc elnökletével.

Mindenekelőtt az Apponyi Albert gróf, Andrássy Gyula gróf és Holló Lajos tagokból álló albizottság által kidolgozott elaborátumot terjesztették elő. Ez az a nyilatkozat, amely „válasz” a Fejérváry-féle körrendeletre, rövid kivonatban így hangzik:

A miniszterelnök ur — ugymond — a törvényhatóságokhoz „intő szöveg”-nek elnevezett köriratot intézett abból a célból, hogy őket a június hó 21-én hozott képviselőházi határozattal szemben a passzív ellen-

tól elkezdve: a templom, iskola, plebánia, kántori lak, s mit előbb kell vala említsek, az oly szépen virágzó hitélet mind az ő gondos, munkás két kezét dicséri, valameny-nyi ennek köszöni létét.

„Huszonötéves munkás utja végén
A szorgos kertész boldogan megáll.
Mit neki kincs, mit neki hír, dicsőség,
Mit a világ ma oly könnyen kínál!
Az ő jutalma fenségesebb ezeknél:
El nem cserélné ő azt semmiért,
Érzi, betölté hiven, becsülettel,
Ami az Ő szent tisztjéül kimért:”
„Huszonöt év, az idő hogy eljár
Cserebogár, sárga cserebogár...”

Huszonötéves munkás életednek delelő határ mesgyéjén állj meg pillanatra Bajna Ferus! Töröld le munkás arcodnak véres verejtékét és nézd: összes kollégáid, paptestvéreid, jóbarátaid körülvesznek téged igaz szeretettel; szerető hived reád mosolyognak, egy egész nemzedék örvend most tebenned, te neveltetted őket, ez öröm, e mosoly minden szeretettel csupán téged illet. Légy hát üdvözölve! Légy, ki eddig voltál: hivednek atyja, ha elő is léptél, ha „sárzsi” is lettél, nekünk mindig „Ferus”.

Dominus conservet eum...

Péterffy Lőrinc.

tállás szervezésétől elriassza. Kilátásba helyezi a határozatok megsemmisítését, mert a mostani okoskodást követve, ezek volnának azok a határozatok, amelyek a fennálló törvényeket sértik és kikerülhetetlenül a rend felbontására vezetnek.

A vezérőlbizottság állást foglal azzal a körrendelettel szemben, de nem mehet túl a Házhatározaton.

A körirat alaptévedése az, hogy alkotmányosnak tartja ezt a kormányt. A deklaráció ezután azt magyarázza, hogy alkotmányunk szerint mi csodák az alkotmányos kormány ismérvei.

Téves tehát a körirat kiindulási pontja, midőn a Fejérváry-kormányt törvényesnek és alkotmányosnak állítja.

A mostani megszakításért a miniszterelnök a parlamenti többséget akarja felelőssé tenni. De ez az állítás szintén ellenkezik a tényekkel.

A többség kész volt és kész ma is a kormányzást átvenni; de programjának lényeges részeit nem ejtheti el, de különösen azt a részt nem, melyben a nemzeti öntudat legjogosabban jutott kifejezésre.

A miniszterelnök vádja tehát alap-
talan

A nyilatkozat további folyamán kitér a miniszterelnöki körrendelet minden egyes kitételére. Nem áll meg az adózásra szóló tétel. Egyetlen honpolgár se adja oda magát annak a tévhitnek, mintha a most esedékes adózási vagy katonáskodási kötelessége elől föl volna mentve. Adót és ujoncot kell beszo-
láltatni, de a mostani alkotmányellenes kormánynak nem, mert azok átvételére és felhasználására törvényes felhatalmazat nem kapott. Önkéntesen ezeket pedig felajánlani nem gyöngéd kötelességerzetnek, hanem laza alkotmányos lelkiismeretnek jele. Azok a tisztviselők tehát, akik a kormányt ebben nem támogatják, nem követnek el törvénytelenséget, hanem ellenkezőleg utját állják a közjvedelmek illetéktelen, tehát törvénytelen felhasználásának.

Ha pedig a kormány a törvényhatósági határozatokat megsemmisítené: törvénytelenül és joghatály nélkül járna el.

A körrendelet tehát uem tartalmaz semmit, ami a törvényhatóságokat jogi szempontból a passzív ellenállás kifejtésében gátolhatná.

A nemzet hálája illeti azokat, akik e súlyos időben a nemzet törvényes ellenállását támogatják. A szenvedések is annál rövidebb ideig fognak reánk nehezenni és annál kisebb mérveket öltenek, minél elszántabb a nemzet törvényes védekezése.

A deklarációt a bizottság elfogadta.

CSARNOK.

Kossuth Lajos azt izente...

Írta: Rudnyánszky Gyula.

Odafent a mennyországban
Gyöngyharmatos vigasság van:
Kossuth apánk két szemében
Öröm könnye csillog épen.

Csillogása ide látszik,
Mint szivárvány, ugy sugárzik;
Azt ragyogja a nemzetre:
Itt az idő! rajta! tette!

A magasból hangzik a dal;
Hallgassátok áhitattal:
Kossuth Lajos azt izente,
Megnőtt már a regimentje!

És ha megnőtt, meg ne álljon!
Hada utján sikra szálljon!
Csak előre! rajta! bátran!
A míg köztünk egy osztrák van.

A szent harcnak még nincs vége;
Csapjunk rá az ellenségre,
A ki minket régen pusztított...
Kossuth Lajos lelke buzdít.

Kossuth Lajos azt izente:
Megnőtt már a regimentje!
Hát a mire mindig vágyott,
Vívja ki a szabadságot!

* Mutatóul szerzőnek „48 magyar vers” című, Győző Andor könyvkereskedő kiadásában megjelent kötetéből. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betege Pál és Társai könyvkereskedésben) Székelyudvarhelyt; ára a vaskos füzetnek 60 fillér. Vidékre bérmentes küldéssel 70 fillér.

Rajta, rajta! kuruc fajta!
A zászlón a jelszó rajta:
Szép szerével vagy husággal
Bánjunk el már az osztrákkal!

Félre bánat, régi gondunk!
A viharra csak mosolygunk;
Kossuth Lajos azt izente:
Győzni fog a regimentje!

Vérharmatos piros hajnal
Koszorúzzon diadallal!
Ki ellentáll, összetörjük,
Letiporjuk, elsőporjuk!

Ezt akarta minden ösünk!
De mi végre győztünk! győztünk!
Egy magyar se lesz itt osztrák!
Diadalt ül Magyarország!

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Egy kis katonásdi.

A viharok az a szokása, hogy mielőtt végkép elülne, még egyszer teljes erővel kidühöngi, kitombolja magát. A közös, vagy igazi nevén nevezve osztrák hadsereg is, mielőtt Magyarországról végkép letűnnék, még egyszer kiönti mérgét a magyarság ellen. Legalább így tapasztaltuk mi tanítók s tanárok, kiket a sors abban a szerencsében részesített, hogy nyári vakációnkat Székelyudvarhelyt 13 napi fegyvergyakorlattal fűszerezzük meg. Egyikünk sem először kóstolt ez alkalommal a prófutba, még sem tapasztalta egyikünk se eleddig ily nagy mértékben, hogy magyarság és katonaság egészen két külön világ. Tán fölösleges megjegyezni, hogy ennek a szomorú állapotnak elsősorban a tiszték az okai, akik legnagyobb részt idegenből ideszakadt emberek s vagy semmit, vagy csak igen keveset tudnak magyarul. Hogy becsülhetnék meg az ilyenek a magyar fiukat? Tisztelet a kevés kivételnek! Mert ugy hallottuk, vannak köztük magyarul tudó és érző emberek is, de sajnos, az a tiszt, akinek gondjaira voltunk bízva, nem ebből a fajtából való volt. Már elte derekán van, s valószínűleg mindig magyar ezredeknél szolgált, jelenleg legalább a legmagyarabbnál a 82-ösökénél szolgált s mégis csak anynyieskát tanult meg magyarul, hogyha azt akarja kifejezni: „senki sem kapott semmit”, azt mondja: „senki kapott valamit”. Nos hát ez a kedélyes főhadnagy bácsi nekünk emez ékes magyarnyelven mindjárt bevonulásunkkor megmagyarázta, „hogyha magunkat jól viseljük ez a 13 nap nagyon kellemesen eltelti fogja magát”, s hogy jobb kedvünk legyen, s minél hamarabb belekóstoljunk a 13 napnak megígért kellemeibe, még az nap délután mindnyájunkat egytől-egyik diplomás embereket, ásókkal felszerelve kiküldött a gyakorló térre, hogy betöltsük egyikét azon árkoknak, melyeket ugy látszik, csak azért szoktak ásatni, hogy legyen mit ismét betölteni. Ilyen kezdet után a fegyvergyakorlat kellemetességeiben alaposan kezdtünk kételkedni s amint a következő megmutatta nem is ok nélkül. Alaposan gondoskodtak arról, hogy ez alatt a pár nap alatt végkép elfelejtsük, hogy valaha bluzon és fehér nadrágon kívül más ruhát is viseltünk. Hogy a legnagyobb méltóság legnagyobb szigorúsággal folyt az egzecirozás, hogy az ezredparancsban kijött, hoszu és gyakori „rasztok” nem voltak mindig sem elég hosszúak, sem elég gyakoriak az hagyján. Azzal is kibékültünk, hogy többeket közülünk oly apróbb vétségért, amibe a szolgálati szabályzat nem tudása miatt estek, a künnlakástól megfosztottak, s a barákába a szennybe. piszokba, a férgek közé dugtak. Megszoktuk már, hogy azt az időt, amíg katonásdi játszunk, ugy tekintjük, mintha ezalatt nem is éltünk volna. A testi szenvedés bagatell. Hanem van ennél még keservebb is. Ha öné-

zetünkben, becsületünkben sértene meg. S nekünk ebben is volt részünk, amit ha elhallgatnánk, s meg nem örökítenénk, önmagunk előtt kellene pirulnunk. A dolog a következőképpen esett. Harcászati lövésre vonult a batalión s velük mi is. Már korán reggel megmondották a főhadnagy, hogy a legénység előtt, kint a lövőtérén valami mondani valója lesz. Hogy ez a mondanivaló nem szerelmi vallomás lesz, azt sejtettük a főhadnagy ur pogányul sötét képéből, de hát bizonytalan kíváncsisággal vártuk mégis, mit akarhat mondani. Noshát várakozásunkat föltűmulta az, amit ott hallottunk. A főhadnagy ur, akit ez egyszer csudálatosan Ciceró szelleme ihletett, az egész négy század legénység figyelmét felhívta a tanítókra, mint akiknek a székelységet nevelniök kellene de akik az emberiség salakja, bor-nirtok, parasztok, buták, az illendőséget hirből sem ismerik és így tovább. Csóstitól hullott a fejünkre az áldás! Az azután lefolyt lövöldözés alatt meg olyan dolgokat mondt, amilyenre a legőregebb huszár káplárok és kocsisok sem emlékeznek. E kifejezéseket reprodukálni lehetetlen, a legszelidebbet azonban ide írom, hogy az olvasó következtessen belőle a többire. Ez a legszelidebb kifejezés pedig ekképpen hangzott: „A fene egye meg a börtöket!” De ismétlem ez még fülemileszó volt a többihez képest. És most talán arra vagy kíváncsi a nyájas olvasó, hogy mi okon érte a székelység tanító testületét ez a nagy kitüntetés. Hogy sokáig a kíváncsiság ne gyötörjön, elárulom, azért, mert egy páran szórakozottságból a felebbvalóknak nem köszöntek, egy néhányan meg nem szabályszerűen köszöntek. Mert hát könnyű a te sorod rongy civil bagázs! Ha kalapban vagy megemeled, ha kalap nélkül meghajtod magad s kész a köszönés. „Hej, de nehéz a szegény bakának!” Neki másképpen kell köszönni, ha überschwung van rajta, s másképpen ha nincs, másképpen sapkával, avagy sapka nélkül, puskával vagy puska nélkül; másképpen kell köszönni az utcán, másképpen a vendéglőben, s ismét másképpen a fürdőben. Hát hiszen tán mi rongy tanító népség is mindezeket valahogy csak meg tudtuk volna tanulni, de kitől? Én részemről katoná a tisztemtől grombaságnál egyebet nem hallottam, s ugy gondolom a kollégáimnak sem sokat magyarázták a tisztjeik, hogy miként viselkedjenek vendéglőben, vagy más nyilvános helyen. Kár tehát a tiszt uraknak olyan dolgokért parasztozni, marházni a tanítókat, miket nekik megtanítani az ő kötelességük lett volna. Na de tán sokacska szót is vesztegettünk erre a dologra, s főképp ujat nem mondtunk, mert így van ez mindenütt, s százszor meg százszor elmondták mások is, de hát az, akinek okulni kellene belőle, nem okul. Majd tán nemsokára másképp lesz. Addig pedig minek hányini a főtelen borsót a falra...

Jelen volt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. M. F. Ujpest. Szíves küldeményét köszönettel vettük. Az első cikk megtette hatását a választókra nézve. Hogy a választott okult-e belőle, azt még nem tudhatjuk.

F-i. Megkaptuk. E számra későn jött. A legkritikább esetben fordul elő ilyen „el-nézés”. Jövőre még inkább ügyelünk. Igen örvendünk, hogy lapunk „tartalmas”-nak és az „igazi magyar politika erős organumának” mutatkozik. Mi is ezt akarjuk s önzetlenül munkálkodó szerkesztőink ügyeszeretete és munkatársaink lelkes gárdája biztosítja jövőre is, hogy olyan maradjon.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hinkelér Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betege Pál

Kiadja: Betege Pál és Társai újság-kiadó intézete.

Betege Pál
szerkesztő

4734—905. tkvi sz.

HIRDETMÉNY.

Felsőboldogasszonyfalva község telekkönyvei (birtokszabályozás) tagosítás következtében az 1869. évi 2579 I. M. szabályrendeletéhez képest átalakítottak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra, melyekre az 1886. évi XXIX. t.-c., 1889. évi XXXVIII. t.-c. és 1891. évi XVI. t.-c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t.-c. cikkben szabályozott eljárás a tkvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosítottak.

E célból az átalakítási előmunkálat hitelesítése és a helyszíni eljárás Felsőboldogasszonyfalva községben 1905. évi szeptember hó 4-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhívjuk:

1. az összes érdekelt, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazottjaik által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen nitaláni észrevételeiket annál is bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

2. mindazok, kik a telekbejegyzésekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határon kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel

3. mindazok, kik valamely ingat-

lanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírássra az 1886. évi XXIX. t.-c. 15., 18. §-ai és az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa; mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől esznek és;

4. mindazok, akiknek javára tényleg már megszűnt követelésekre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve; ugyisint az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy a törlési engedély nyilvánítsa véggett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől esznek.

A királyi törvényszék mint tkvi hatóságtól.

Székelyudvarhelyt, 1905. jul. 7.

Dr. HARMATH JENŐ,

kir. tszéki egyes bír.

1—3

188

Hirdetmény.

A kórház felügyelő bizottságának f. évi július 5-én tartott határozata alapján az udvarhelyvármegyei kórháznál végzendő és 14105 K 5 fillér összegre menő átalakítási és javítási munkákra zárt ajánlati ver-

senytárgyalást hirdetek. A versenyezni ohajtók felhívhatnak, hogy a fentebbi munkákat végrehajtásának elvállalására vonatkozó ajánlataikat folyó évi július 25-én déli 12 óráig a kórház igazgatóságához annyi- val is inkább adják be, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt és engedélyezett költségösszeg 5 százalékának megfelelő bántpénz csatolandó.

A munkálatra vonatkozó műszaki tervek és részletes feltételek a kór-

házi iroda helyiségében a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők. Székelyudvarhely, 1905. jul. 15.

Dr. IMREH DOMOKOS,
kórh. ig. főorvos.

BOR kiváló jeles ó-borait ajánlja, kölcsön hordókban, mérsékelt áron: **Raksányi Károly** elkész, Balaton-Henyében.

Legolesőbb és legcsinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társai nyomdája Székelyudvarhely.

„Hermandol“ klozet-papír a legjobb!

HEGEDŐ, VONÓ, KELLÉKEK ÉS HUOK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCÁK

ERSZÉNYEK ÉS PÉNZTÁRCÁK

MONOGRAMMOK levélpapír és fehérmű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 d. b 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSAI

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Ernst György CUKRÁSZDÁJA ÉS KÁVÉHÁZA

Székelyudvarhelyen, Batthyány-tér 5. szám alatt.

Mindennap kitűnő fagyaltok, friss torták, izletes cukrász-sütemények, jeges és tejes kávé kapható.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmunkák, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos áron. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást ohajtának nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Olcsó pénz

Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 16. sz. a. (Betegh Pál és Társai könyvkereskedésével szemben) jelzőlog-forgalmi irodát nyitottam és az érdeklődő közönség becses tudomására adom, hogy 4—4 és fél százalék mellett már 300 koronától kezdve olcsó kölcsönöket eszközölök.

Ugyisint adás-vételeket, birtokok, erdők és bányatermékek értékesítését is elvállalom.

Mérsékelt díjazás előleges megállapodás szerint, az ügyletek lebonyolítása után.

Értekezhetni naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 2—5 óráig. Levél útján is szívesen szolgálok díjtalan felvilágosítással, megfelelő válaszbélyeg ellenében.

148

Árvátfalvi Bokor András

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-terén fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókeinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szerzőmokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárúkat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlva magunkat s jóindulatu szíves pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát férfi és női ruhaszövetekben a legolcsóbtól a legfinomabbig, mindennemű ruházati cikkekben. Kész férfi és iskolás gyermekruhákban.

Férfi és női díszkalapok, cipők és nagy választék fehérművekben, kitűnő hazai gyártmányú vásznakban, asztalneműekben és butortakarókban, futószőnyegekben, nagy szőnyegekben.

Összes ruhadíszek, nap- és esőernyőkben nagy választék.

Szabó- és kárpitos kellékekben, bluzok és alsószoknyákban állandó nagy raktár.

Legolesőbb árak!